

Vijnița

Comunitatea mozaică s-a constituit la mijlocul secolului al XVIII-lea. Recensămintele austriece menționează creșterea evreilor: 1880-4.379; 1910-4.317 (91,1% în 1880, descrescând la 82,7% în 1910). Recensământul din 1930 consemnează doar 2666 evrei trăitori la Vijnița (70, 2% din populația totală a localității). Aceștia se ocupau cu comerțul, meșteșugurile și agricultura. Comunitatea mozaică era de tip ortodox. În localitate au funcționat o sinagogă și 8 case de rugăciune. Serviciile sacre erau funizate de către societatea „Chewra Kadische”. Dintre organizațiile sioniste menționăm: „Hanoar Hazioni”, „Yichud”, „Hapoel Hamizrachi” și „Bethar”. Tinerii evrei frecventau Hederul. A fost înființată o ieșivă (1908). În ziarul „Porunca Vremii” (ziar legionar condus de Ilie Rădulescu, subintitulat „tribuna zilnică de luptă națională și creștină”) la rubrica intitulată sugestiv „Jalea Bucovinei” apăreau frecvent articole precum „Vijnița-rai jidovesc”, „Plaga triourilor jidovești din Bucovina”, „Periculoșii gangsteri ai Bucovinei” ș.a. În mod frecvent, în discursurile antisemite ale deputatului cuzist Nechifor Robu erau evocate intențiile înființării unor „tabere mari” făcându-se aluzie la comunitățile mozaice bucovinene. Multe dintre măsurile adoptate în timpul guvernării Goga- Cuza sunt foarte greu de înțeles chiar în zilele noastre: „interzicerea evreilor de a avea servitoare sub 40 de ani, interzicerea căsătoriilor cu evrei, excluderea artiștilor evrei din programele teatrelor, anularea permiselor pe calea ferată ziariștilor evrei” ș.a. Toate consiliile locale a fost dizolvate tocmai pentru a-i elimina astfel pe reprezentanții minorităților naționale. Medicii, actorii, profesorii, ziariștii și funcționarii publici de religie mozaică au fost concediați. Una dintre măsurile adoptate împotriva evreilor a fost reprezentată de naționalizarea a două clădiri și a trei mari loturi de teren („Căminul Evreiesc”) din Cernăuți situate în apropierea Mitropoliei Bucovinei, prin intermediul unei ordonanțe regale din 27 ianuarie 1938. Această măsură a afectat și neliniștit profund comunitățile mozaice din Bucovina, alimentând astfel, izbucnirea unor acțiuni antisemite la Vijnița, organizate de către formațiunile înarmate ale Partidului Național Creștin. Aplicarea în practică, a acestei legi a generat multiple probleme, în cazul comunităților mozaice ultrareligioase (în cazul Bucovinei), statul român nerecunoscând căsătoriile religioase. Primăriile trebuiau să elaboreze și să afișeze la loc vizibili, listele cu evrei care aveau cetățenie, întregul proces generând un mecanism birocratic extrem de complicat cu repercusiuni sociale în cazul mozaicilor, dramatice. La fiecare 40 de zile, evreii erau obligați să prezinte autorităților documentele de identitate, iar cei care le nu puteau furniza funcționarilor români probe suficiente își pierdeau cetățenia.

Drama evreilor din Vijnița a început odată cu cedarea părții de nord a Bucovinei. Uniunii Sovietice. După ocupația rusă din 28 iunie 1940, întreaga activitatea sionistă a fost scoasă în afara legii. Armata Roșie a deportat în noaptea de 13 iunie 1941, 31 de familii în Siberia. La 3 iulie 1941 trupele române au intrat în Vijnița. La intrare au fost executați 23 de evrei. Începând cu 16 septembrie 1941 a început internarea evreilor din partea de nord a Bucovinei în lagărele din Transnistria. Evreii din Vijnița au murit în condiții groaznice în lagărele Djurin și Moghilev. Reîntoarcerea evreilor deportați către autoritățile antonesciene în Transnistria începând cu toamna anului 1941 a reprezentat un proces gradual început încă din ultimele luni ale regimului Antonescu și finalizat la doar câteva luni după căderea acestuia la 23 august 1944. Comunitatea mozaică din Vijnița a dispărut aproape complet în urma deportării sale în Transnistria, cei mai mulți nereușind să supraviețuiască. Puținii supraviețuitori au făcut *alia*.

Surse:

A.N.I.C., fond *Consiliul Aulic de Război al Bucovinei*, pachet VII, dosar 50/1781, f. 1-42.

Matatias Carp, *Cartea Neagră. Suferințele evreilor din România, 1940-1944*, ediția a II-a, București, Editura Diogene, 1996, pp. 31-34; pp. 41-42.

Jean Ancel, *Contribuții la istoria României*, volumul 1, Partea a doua. *Problema evreiască 1933–1944*, București, Editura Hasefer, 2001, pp. 252-265.

Selig Ascher, „Wiznitz”, în Hugo Gold (ed.), *Geschichte der Juden in der Bukowina*, Hofer, Tel Aviv, Olamenu Publishers, Tel Aviv, 1962.

[Daniel Hrenciuc]

MSHR-EM